

נוביני קרקובסקיה **Nowiny Krakowskie**

ארגון יוצאי קרקוב בישראל

ZWIAZEK KRAKOWIAN W IZRAELU

ASSOCIATION OF CRACOWIANS IN ISRAEL

כתיבה, עריכה והבאה לדפוס: **לילי הבר**

כתובת: ת.ד. 17209 תל אביב 69051

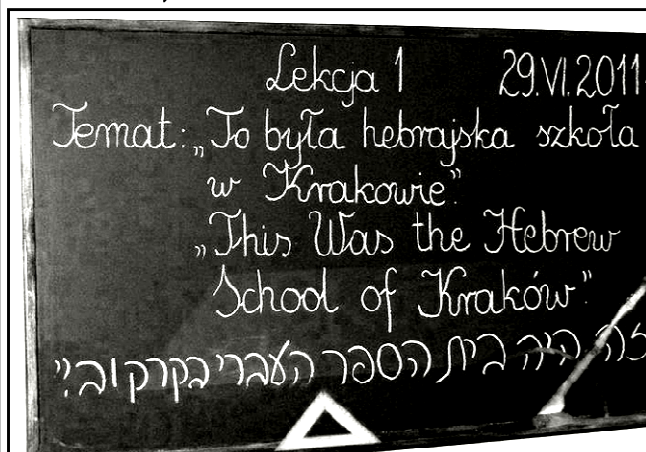
דואר אלקטרוני: lili@lyhaber.com

טלפון: 09-9579540 פקס: 054-4436366

גליון 57, אוגוסט 2011 אב-אלול תשע"א

בטאון ארגון יוצאי קרקוב בישראל

בית הספר העברי בתערוכה בבית הכנסת הישן

תערוכה חדשה המוקדשת לבית הספר העברי, שפעל בקרקוב בשנים 1939-1918, נפתחה במוזיאון בית הכנסת הישן שברחוב שרוקה 24 בקרקוב.

בטקס הפתיחה שהתקיים ב-29 ביוני, נוגן המנון בית הספר על ידי תזמורת יצוגית של האקדמיה המקומית.

"הגימנסיה העברית היתה יחודית בכך שגידלה נוער יהודי ברוח הפטריוטיות הפולנית מצד אחד, ומצד שני, חינכה אותו ברוח הציונות

במטרה לבנות מחדש את המדינה היהודית" אמר אוצר התערוכה **פיוטר פיגיל**. מנהל המוזיאון ההיסטורי של קרקוב, **מיכאל ניזביטובסקי**, אמר כי התערוכה נועדה להפיץ את סיפור בית הספר לעולם כולו ולילדיהם ונכדיהם של התלמידים.

בתערוכה מוצגות תמונות מאירועים שונים שנערכו בבית הספר, תמונות של תלמידים ומורים, חפצים הממחישים את מראה הכיתה לפני המלחמה וכן שיחזור של דגל הגימנסיה. סרט מזכרונותיהם של תלמידי הגימנסיה הוכן במיוחד לרגל התערוכה, וכן הופק ספר, בפולנית, "To była hebrajska szkoła w Krakowie".

"המורים היו מחויבים מאוד, הם ניסו לתת לנו את החינוך הטוב ביותר האפשרי. רכשנו השכלה מקיפה. אגודת הסטודנטים היתה נהדרת, היו לנו הרבה חוגים. אלה היו חיים עשירים מאוד". - אמר **פרופ' אלעזר שפיר**, שעד 1939 סיים בבית הספר התיכון ארבע כיתות.

בעיתונות המקומית נכתב עוד כי: "בית הספר התיכון היה בית ספר פרטי. שפת

ההוראה היתה פולנית, עברית לימדו, תנ"ך, דת, היסטוריה וספרות יהודית. התלמידים האזינו לתוכניות מוסיקה, ומאז 1933 נערך בבוקר שיעור מוסיקה יהודית. בשנת 1934 בית הספר קיבל זכויות מלאות מה שהביא בשנים הבאות יותר תלמידים. כהכרה ברמה הגבוהה של ההוראה בוגרי התיכון היו פטורים מבחינות הכניסה לאוניברסיטה היגלונית והאוניברסיטה העברית בירושלים.

הסטודנטים לא השתייכו לארגונים פוליטיים מחוץ לבית הספר, ובשנת 1934 הוקמה בו תנועת "הצופה". בבית הספר חגגו את יום ההולדת של הנשיא איגנץ מושצ'צקי, יום הולדת של המרשל פילסודסקי, חג החוקה מאי 3 ועצמאות, וחגים כמו פורים וחנוכה".

תערוכת "זה היה בית ספר עברי בקרקוב. גימנסיה עברית 1918-1939" מתקיימת בחסות שגרירות ישראל, ותהיה פתוחה עד 15 אפריל 2012.

דגל הגימנסיה העברית (שוחרר לפי תמונות משנות ה-30)

מהפשים

צבי (הנק) גרינגרס מבקש לקבל מידע על האחים **פוליש Purisz** אשר התגוררו בקרקוב, ושיחקו ב"הכח" וינה. מי שיכול למסור מידע מתבקש לכתוב אל grengras@netvision.net.il

ג'ו צוקרמן מבקש את עזרתכם בקבלת מידע על משפחת הוריו, ישראל בן יוסף **צוקרמן** וסופיה לבית זימטבאום, וילדיהם מוניק, אייזק, הנק וינקה. ידוע כי אחדים מבני המשפחה היו ב"רשימת שינדלר" וכך ניצלו. joeyzuckrman@gmail.com

ינינה אקר מבקשת עזרתכם באיתור פרטים על **אלכסנדר וילצ'ק** מקרקוב. yaninaecker@gmail.com

בית העדות למורשת הציונות הדתית והשואה בניר גלים, מעוניין לתת מקום של כבוד לכל מי שהיה חבר בארגון ציוני-דתי כגון תנועת הפועל המזרחי, בני-עקיבא, השומר הדתי, בח"ד, נוער אגודתי וכל תנועה אחרת שחרטה על דגלה את ערכי התורה, העבודה והציונות.

תמונות, מכתבים, מסמכים, חפצים וזיכרונות נאספים ונאגרים בארכיון הבית, ויסייעו לספר את סיפורה של התנועה באירופה.

מי שלקח חלק בפעילות תנועת נוער דתית-ציונית באירופה בשנים שלפני, במהלך, או אחרי מלחמת העולם השנייה, יפנה אל מתן ברזילי, מנהל ארכיון בית עדות 08-8568476.

על הפוגרום בקרקוב

למעלה מ-60,000 יהודים גרו בקרקוב לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, ופחות מ-10% ממספר זה חיו בעיר בשנים הראשונות שלאחר סיום המלחמה. בחודשים הראשונים שלאחר סיום המלחמה לא עלה מספרם על אלף איש בלבד.

השורדים שחזרו לקרקוב ניסו להחיות את חיי הקהילה שהיתה בעיר ערב המלחמה, אך אין ספק שהפוגרום שנערך בעיר רק שלושה חודשים לאחר סיום המלחמה הבהיר להם כי אין להם מה לחפש בפולין.

בפוגרום שהתרחש בשבת ה-11 באוגוסט 1945, ואשר קדם לפוגרום קיילצה ב-11 חודשים, נרצחו **רוזה ברגר ואנשל צוקר** ומספר אנשים נפצעו והועברו לטיפול בבית החולים. החוליגנים השאירו במקום כרוז המאשים את היהודים ברציחת ילדים פולנים למען הפולחן בהיכל מידובה, והכרוז מסתיים במלים "אין מקום ליהודים בפולין".

וכך מספר **וולף לרר** על הפוגרום, בעדותו שנמסרה עוד במחנה העקורים בשנת 1947: "ההתנפלות הראשונה היתה על ביתי ברחוב מידובה 26 מול בית הכנסת "קופה". בשבת של חודש אלול תש"ה (ספטמבר 1945) בבוקר הלכו שרידי יהודים להתפלל לבית הכנסת. אני אז לא הלכתי להתפלל, כי ערב לפני כן, ביום שישי, בזמן קבלת שבת, זרקו בריונים פולנים אבנים לתוך בית הכנסת, ולכן פחדתי ללכת להתפלל, ונשאיתי בדירתי יחד עם בן דודי.

בשעה 10 בבוקר שמענו פתאום צעקה "הורא, להכות יהודים!". בבית שלי היה קיבוץ של נערים יהודים, והם הצליחו לברוח. לי ולבן דודי חסמו את הדרך לבריחה. החל מטר של אבנים שחדרו דרך החלונות. כל אבן עלולה היתה להרוג אדם. הצאתי החוצה וראיתי תמונה מחרידה: המון פולנים התאספו ברחוב מצוידים באלות וגם באקדחים. ברד של אבנים שבר את השמשות של בית הכנסת "קופה", וכל אולם התפילה נהרס. המתפללים שלא הצליחו להמלט מהר הוכו קשות, ואחר כך הציתו בריונים את בית הכנסת. אך הצליחו לאתר את השריפה ולכבותה. האנטישמיים הפולניים החלו לצרוח שבתוך בית הכנסת נמצאים מיכלים עם דם, שיהודים שחטו ילדים פולנים לצרכי הפולחן. רשעה אחת צרחה שהיא בעצמה ראתה 12 ילדים פולנים שחוטים. אחרת אמרה לא 12 אלא 38

בית הכנסת קופה, מראה מפינת רחוב קופה וורשאו

מפולנים. הרגשתי שאני לא בן אדם. כי בן אדם נורמלי אינו מסוגל לשאת מכות כאלה ופחד כזה. אני אמרתי לעצמי: עברתי את הגיהנום במאוטהאוזן וראיתי את הטבח בעיר שם נרצחו ונזרקו לבורות 50 אלף יהודים, אז אחזיק מעמד גם כעת, כשמתעללים בי בריונים פולנים ורוסים.

הבריונים הפולנים לא הסתפקו במהלומות ובמכות, אלא החלו גם לשדוד את כל מה שהיה בדירתנו. הם שדדו מאיתנו את כל הכסף שהיה לנו, והשאירו אותנו רק בחולצות שהיו על גופנו. בינם לבין עצמם דנו ביניהם מה לעשות עמנו. אחד הציע להריץ אותנו מחוץ לעיר ושם לתלות אותנו. הם הקימו אותנו ועמדו להריץ אותנו, אך ברגע האחרון אני הסתכלתי דרך החלון וראיתי שבחור מעיירתי פרושוביץ' עומד עם אדם בעל דרגה גבוהה בשלטון. שמו היה מאיר גולדשטיין, אך בקרקוב קראו לו מריאן גולצ'ינסקי, והוא עבד במשרד בטחון פנים. הוא רצה להודיע לשלטונות על עלילת הדם, שהאשמה שהמציא האספסוף היא שקר וכזב.

הצלחתי להעביר מסר דרך אדם שהיה נראה לי כיהודי, שגם עבד במשרד הבטחון וביקשתיו שיעזור לי להודיע למריאן גולצ'ינסקי. הבחור הזה רץ מיד אליו, וקראו לו, והוא מיד הגיע... לולא הוא היו רוצחים אותנו ועוד הרבה יהודים אחרים שנמצאו אז בקרקוב. אחרי שהוא הגיע עם אקדח ביד, החלו הבריונים הפולנים לברוח, אך הוא אסר את כולם. לרוסים הוא הסביר שהסיפור על רצח של ילדים הוא עלילה שפלה ושקרית, והם השתכנעו. הם שינו את יחסם אלינו והלכו להכות את הבריונים הפולנים.

ילדים, והשלישית צרחה ששחטו 90 ילדים פולנים. בגלל זה הם הציתו את בית הכנסת, בכדי שעלילת הדם תתקבל כדבר אמת שלא ניתן לערער עליה.

בדירתי היה קשה מאד להשאר, בגלל האבנים שחדרו בלי הרף דרך החלונות. בן דודי ואני הסתתרנו מתחת למיטה, בכדי שהאבנים לא יהרגו אותנו. ליד דירתי גרה משפחת פטשניק - שלושה אחים וגיסם שמעיה גדנסקי מפרושוביץ', וגם היהודי משה רדזיניק. הבריונים מצוידים בנשק פרצו לתוך דירתנו.

אנחנו שכבנו מתחת למיטה וצעקנו שאנחנו "משלהם" ושיפסיקו לזרוק עלינו אבנים, אך כאשר חדרו הפושעים לדירתי הם צעקו לאספסוף שעמד בחוץ שהם תפסו את הרוצחים היהודים ששחטו את ילדינו. אני קיבלתי מהם בעיטות ברקה, ואיבדתי את הכרתי. לקחה דקה עד שהתעוררתי. הרגשתי כאבים איומים מהמכות שקיבלתי. עמדתי בפניה, נשען על קיר, חצי גוסס. תת קצין פולני הסתיר אותי ופנה לבריונים שיפסיקו להכות אותי, כי במילא אני כמעט מת. מרבית המכים היו שוטרים. חיפשתי בעיני את בן דודי בריש יוריסטה, וראיתי סמל רוסי עם הרבה מאד מדליות מכה אותו, ועומד להרוג אותו. הסמל צרח ברוסית: "אתם יהודים, אתם בוגדים, חבל שהיטלר לא גמר אתכם, אך אנחנו נגמור אותכם!".

הגיעו הרבה רוסים. ניסיתי להגיד להם שאני אסיר משוחרר ממחנה ריכוז מאוטהאוזן. רציתי להראות להם את הניירות שלי, אך הם לא רצו לשמוע אותי. הם המשיכו להכות אותי. קיבלתי מכות מרוסים ומכות

הפוגרום בקרקוב (המשך)

לכמה דקות חלה רגיעה. הבחור הביא חיילים פולנים שישתלטו על המצב, אך היה קשה להשתיק את ההמון צמאי דם יהודי. הרבה יהודים הוכו באכזריות. אישה אחת נרצחה ליד בית הכנסת. כשראינו שכוחות הבטחון לא מצליחים להשתלט על ההמון המוסת, רצנו ועלינו לכלי רכב של הרוסים. הבחור מריאן גולצ'ינסקי עמד שם ושמר עלינו, ואנחנו נטשנו את הבית ברחוב מיודובה 26.

יוסף מרכוס, אחד ממתפללי בית הכנסת קופה, בית הכנסת היחיד שפעל בקרקוב, סיפר על האווירה העוינת בעיר כלפי היהודים. בהיותו בדרך לסוקיניצה נתקל בשלושה יהודים שחבורת צעירים רדפה אחריהם, הציקה להם ודחפה אותם. בהמשך הדרך נתקל בשתי אחיות פולניות צעירות שהכיר בעבר שהפטירו לעברו "איזה יהודון נאה!" כשהגיע לביתו ברחוב דיוור מס' 3 מצא שני אנשי מליציה שהצביעו לעברו ואמרו "זה האיש!" הוא העריך שכוונתם היא "שאני רצחתי את הנער המדומה". בדירתו מצאו מסתור: הרב ואשתו, דוד גוזיק - נציג הג'וינט האמריקני, זאב מנדל רופא ופעיל ציוני. והאיש ששיחד את שני אנשי המליציה.

לדברי יוסף מרכוס הרקע לכל המתואר על ידו נבע מעלילת דם. שהתחילה בשמועה שכאלו ילד פולני נחטף נרצח וכאלו נמצא דלי מלא מדמו. מרכוס ניסה לשכנע את שכניו שלא נחטף שום ילד ובטח ששום ילד לא נרצח ולראיה אין שום ילד נעדר ואין כל דלי מלא בדם... אך את הפולנים לא עניין הדבר הם החליטו להמתין לעיתון של יום שני ומה גדולה הייתה אכזבתם כשהכותרת בעיתון היתה "עוצמתו של המחשך".

פלה לובסקי בלאט מוסיפה על אווירת הטרור, ומתארת מה זה להיות יהודי בקרקוב באותה העת: "באוגוסט 1945 עברתי ברחוב מיודובה בקרקוב. מרחוק ראיתי התקהלות של אנשים. בלי לדעת מה קרה הלכתי בדרכי, לפתע מישו מהקהל רץ בכיוון שלי וצעק: "זאת יהודיה תפסו אותה!". לא לקח הרבה זמן והמון אנשים התקהלו מסביבי וצעקו וקיללו. נבהלתי והייתי המומה ביקשתי "תנו לי ללכת".

יונס טורקוב כותב בספרו "אחרי השחרור" בפרק "קרקוב בעיניו של יהודי" כי בשבת, ה-11 באוגוסט 1945, פרצו בקרקוב פרעות אנטי-יהודיים. בשעה שבת-הכנסת ברחוב מיודובה 26 היה מלא יהודים שהגיעו לתפילת

השבת, החלו להתכנס לפני שער בית-הכנסת חבורות של בריונים, ואלה הפיצו שמועות שהיהודים הרגו ילדים נוצרים, וכך עוררו מחדש את ההסתה של סיפורי עלילת הדם העתיקים.

המון פולני פרץ לבית הכנסת, פתח במעשי הרג, ורגם יהודים באבנים. הפורעים קרעו את ספרי התורה, הוציאו אותם לחצר ושרפו באש. את בניין בית הכנסת עצמו הציתו מבפנים. בו בזמן התנפל המון של בריונים פרוע על עוברי אורח יהודיים, והרביצו בהם מכות רצח. הם פרצו גם לדירות של היהודים ולמוסדות, היכו את תושביהם ושידדו כל דבר שנוזמן לידיהם. אפילו על יהודים לובשי מדי צבא התנפלו ולא חסו עליהם.

במקרה מסויים דפקו הבריונים באחת הדלתות. שקט פתאומי השתרר מכיוון שאיש לא נענה לדפיקות על הדלת. כעבור רגע ניגשה אל הדלת אישה יהודיה, בעלת הדירה, והציצה דרך חור המנעול החוצה כדי לבדוק אם הרוצחים כבר הסתלקו. באותו רגע פגע בעינה כדור אקדח, והיא נפלה מתה במקום. גם על יד תחנת החשמלית העירונית פיצחו בריונים את ראשה של יהודיה זקנה.

הבריונים החזיקו בידיהם רשימות מוכנות עם כתובות של דירות של יהודים, אפילו כאלה שנשאו שמות נוצריים. כאשר יחידות הצבא הפולני והמשטרה העירונית התאמצו להרגיע את ההמון הפרוע, נפתחה סידרה של יריות בכיוונם מחלונות הבתים השונים בסביבה. התפתח קרב ממש. קרבנות יהודים רבים נפלו, מתים ופצועים. מתוך רצון להציל את הרב הראשי של קרקוב – הרב לברטוב – העבירו אותו נציגי השלטונות לסביבה נוצרית, והסתירו אותו שם.

רק ביום השני הופיעו ברחובות קרקוב יחידות הצבא הרוסי, ושמו קץ לפרעות ביהודים. חובה לציין שביחידות הצבא הסובייטי, שיצאו לרחובות להיאבק בפורעים, שרתו גם יהודים רבים. הם לחמו במסירות נפש, ולבסוף הכריעו את הפורעים. נער פולני, מוכר עיתונים, סטניסלב ניאק, סיפר בחקירה שקצין פולני הורה לו להיכנס לבית הכנסת, ולצאת משם מיד בזעקה: "הצילו! היהודים רצו לשחוט אותי!". איש הצבא הפולני הורה לו גם לצעוק שראה בבית הכנסת ילד נוצרי שנרצח.

בספר "מאה שנות ציונות דתית" התפרסם מאמרה של ד"ר **פנינה מיזליש** על הפוגרום בקרקוב, וכך נכתב שם: "בשבת פ' שופטים, 11 באוגוסט 1945, נערכו ביהודי קרקוב פרעות שנפתחו בידי אבנים על בית

הכנסת שברחוב מיודובה. כשהמצב החמיר תפסו יהודים שהתפללו שם את אחד הפורעים ולקחו אותו למשטרה. אז התפרצו לתוך בית הכנסת פורעים, בעידודם של התושבים המקומיים, ירו והכו ביהודים וחיללו ספרי תורה וספרי קודש אחרים. המשטרה אסרה את המתגוננים, ונחשול הפורעים התפשט על פני כל העיר.

אך ה"הוועד המרכזי" הזמני של יהודי פולין, Centralny Komitet Żydów Polskich, שבראשו עמד ד"ר אמיל זומרשטיין, לא התערב, הן משום שמפאת מחויבותו לשלטונות לא יכול להגיב על התנפלויות הפולנים על בית כנסת, והן משום שלא יכול היה להודות בעובדה שיש יהודים המתפללים בבית הכנסת. שני הדברים הללו עמדו בסתירה גמורה לקונצפציה הבסיסית של ההנהגה הרשמית של יהודי פולין של חיים יהודיים חילוניים במדינה שלכאורה אין בה אנטישמיות. היחיד שהתערב להרגעת הרוחות היה הרב [משה] שטיינברג [שהיה רבה הראשון של העיר]. באותו היום נספו חמישים יהודים. חמישה עשר נפצעו קשה, בהם שני קצינים יהודים, ושנים עשר נגררו על ידי המשטרה ועקבותיהם נעלמו. הרוחות נרגעו רק כאשר הגיע הצבא הרוסי. בין המתגוננים שהצילו את שני ספרי התורה היחידים ששרדו בעיר היו חברי קיבוץ "תורה ועבודה", ובהם חיה מאשה מוסל והלה (חיה) לדרמן. לימים הן נפלו בכפר עציון."

"עתיד הזיכרון"

יום עיון בנושא "עתיד הזיכרון ודורות ההמשך" נערך ב-15 ביולי ב"בית התפוצות" – מוזיאון העם היהודי על ידי הארגון שלנו ובשיתוף עם האגודה הישראלית-פולנית לבריאות הנפש, התאחדות יוצאי פולין בישראל, עמותת דורות ההמשך – נושאי מורשת השואה והגבורה, אגודת ידידות ישראל פולין ואיגוד הפסיכיאטריה הישראלי וסניף ירושלים שלו, ובחסות מרכז הארגונים של ניצולי השואה וחב' מד"ן. הרצו: דר' בתיה ברוטין, האמן שוקה גלוטמן (עם סרטו "רוח ים"), פרופ' חיים קנובלר, מנחת הסדנאות חגית חוף, פרופ' פטר סילפן, ופרופ' צבי זמישלני. הנחה: פרופ' שמואל פניג.

סמינר המשך: בסוף השבוע של כיתות האמן "כליזמרים בצפת", 18-20 באוגוסט. על המעוניינים להשתתף לפנות בהקדם למערכת או אל פרופ' קנובלר haim.knobler@gmail.com.

צלם בהיכל – בפולין המחודשת

בית-כנסת עתיק-יומין בקהילת קראקא הופך למחסן של תיאטרון בימי הנאצים ולבית-יראה נוצרי עם בוא השחרור. לאחר ויכוח היסטורי ממושך – הוחזר בית הכנסת לשארית הפליטה של יהודי קראקא.
מאת מאיר בוסאק (פורסם במעריב 16.12.1949)

אמרו של מאיר בוסאק, מעריב 16.12.1949

שנים רבים הזעיקו את וועד הקהילה, אך הלב לא נתן. לא הכל שוקלים משם התקשרו עם המרכז בווארשה. בהגיון. והנה בא המכתב אלי.

קראתי את החיבור ההיסטורי. על יסוד מסמכים הוכיח ד"ר הארבוט, שבעיר קז'ימיש (בה היתה שכונת היהודים) הסמוכה לקרקוב, עמד בית יראה ע"ש יקוב הקדוש, והתעודות מספרות על אותו בית-יראה רק עד שנת 1785. מה היה מכאן ואילך? לפי הארבוט – אחרי שסופחה העיר קרקוב לאוסטריה, החרים הקיסר יוסף השני את בית היראה הזה לצרכי הצבא האוסטרי, ואחר כך מכרו ליהודים למחסן, והיהודים הפכו את המחסן לבית-כנסת.

ידעתי שממשלת פולין החדשה תומכת בכנסיה ה"לאומית", המנוגדת לוותיקן, ברצותה להרוס את האחדות הדתית קתולית בציבור הפולני הנאמן לרומא. מחוקקי הממשלה בחרו דווקא להקים בית-יראה במקום רובע היהודים מלפנים, שרוב דייריו החדשים הם מדלת העם – ציבור הנוח לקבל השפעה. בשים לב לעובדה שהכמורה הקתולית-רומית היא מרכז הריאקציה והאנטישמיות בפולין – היה אולי צורך לעזור לממשלה ...

נוטים לחשוב שאף בשקר הגדול ביותר יש גרעין של אמת, ולכן התפלאתי תמיד כיצד נולדו במוחם של איזנמנגר, פפרקורן וצוררי ישראל אחרים – עלילות ובלבולים כה מבהילים. התפלאתי עד אותו יום בשנת 1948 בו קיבלתי מכתב ממרכז ועד הקהילות בפולין וזה לשונו: "החיבור המצורף למכתב זה הוגש למשרד ההנהלה הציבורית של הממשלה הפולנית על ידי ההיסטוריון ד"ר יוליוש סטניסלב הארבוט. נא להעריך אותו מבחינה היסטורית". את שמו של ד"ר הארבוט הכרתי, הוא חיבר מספר ספרים שענינם תולדות פולין. קראתי את החיבור – וחשתי עיני.

ר' איזיק ב"ר יעקלש, מייסדו של בית הכנסת המפואר, היה פרנס ומנהיג ו"דיקטטור" בזעיר אנפין במשך ארבעים שנה במאה השבע-עשרה, בעיר ואס בישראל קראקא (קרקוב) והוא הפך לאישיות אגדית בין יהודי המקום. על פעלו הציבורי מעידים מסמכים ותעודות היסטוריים, ובית הכנסת שבנה היה מפורסם לא בין יהודי פולין בלבד. שלש מאות שנה שפכו היהודים את לבם לאביהם שבשמים בבית תפילה זה שעמד במרכז הרובע היהודי, עד שבאו הנאצים ובית אלוהים זה הפך למחסן תפאורות של התיאטרון העירוני. והיה זה דווקא לטובה, כי באופן כזה לא הרסו אותו פרחי רחוב – סתם לשם משחק או כדי להשתמש בחמרי הבנין לצרכיהם.

אף כשנגמרה המלחמה המשיך התיאטרון להשתמש בבנין בית הכנסת כבמחסן, עד שיום אחד פינה אותו. כעבור ימים מספר, ב-27 ביולי 1947, ביום המוקדש ל"יקוב הקדוש", הופיעו לפתע פתאום כמרי הכנסיה "הלאומית" ועמם מספר צליינים, תלו את תמונת ה"אם הקדושה" בארון הקודש וצלב מעליו – על הכתלים תלו תמונות קדושים שונים, וצלב שני הדביקו מעל לגוזזטרה בחזית, במקום הכניסה לעזרת נשים – וערכו תפילה בתוך כתלי בית הכנסת עתיק-היומין.

נזדעזעו לבבות שרידי יהודי קרקוב, הפזורים בעיר, שזכרו את בית הכנסת מימי הזוהר – מלפני מספר

(המשך בעמוד הבא)

צלם בהיכל (המשך)

משותפת ז"א שעזרת הנשים לא נתווספה אחרי-כן.

כתוצאה מן הפולמוס נסגר בית-הכנסת, והשערים נחתמו מטעם הממשלה. עברו חודשים אחדים. בחוסר סבלנות חיכינו להכרעת המינסטריון – עד שיום אחד באה הידיעה כי בית הכנסת העתיק חוזר אלינו. התמונות הקדושות הוסרו, הצלבים הורדו. אך בלבנו נתעוררה השאלה: מי ישתמש בבנינים אלה ומי ידאג להם, כשאנו, האחרונים מבני גלות פולין – נצא ממדינה זו? מה יהיה אז גורלן של כל אלה מצבות תרבות ענפה של מאות מאות שנים?

ועזרה משותפת לגברים ונשים אין בשום בית כנסת. מובן, שבהשערותו החדשה סתר את הישנה, כי האוסטרים מכרו את בית-היראה והאשים את מלך פולין שהתיר להפוך בית-יראה לבית כנסת.

בתשובתי החדשה הוכחתי שבית הכנסת הוקם אחרי שהמלך וולדיסלב הרביעי התיר ליהודים לבנות בית-אלוהים "להקים אותו מהיסודות" – כפי שכתוב בכתב הרשיון – ולא להפוך בנין לבנין. ואשר ל"עזרה" המשותפת לנשים וגברים, היה זה שקר בדוי חסר כל יסוד, כי בקומה השניה נמצאת עזרת נשים מיוחדת, ולשתי העזרות – כיפה

ואשר למסקנת הארבוט, כי הקיסר יוסף השני מכר את בית היראה ליהודים, הוכחתי להיסטוריון הפולני, את עם-הארצות, כי קז'ימיש היתה שייכת לאוסטריה בשנות 1772-1777, ובכך רק בשנים אלו יכול היה מושל אוסטריה למכור את בית היראה, ואילו התעודות המקיימות מזכירות את בית היראה הזה עוד בשנת 1785, ולאחר שסופחה העיר בפעם השניה לאוסטריה – לא חי עוד יוסף השני!

לדברי תשובתי הגיש הד"ר הארבוט "ראיות" והשערות חדשות. ראשית כל טען, שעוד במאה הי"ז הפך בנין בית-היראה לבית כנסת. והראיה – אין בבנין עזרה מיוחדת לנשים,

KRAKOW 2011

Gdy nasz samolot w Balicach w Krakowie lądjuje
To puls mi mocniej bije
Serce sie raduje
Mimo ze wiele razy juz sie tutaj bylo
(po 40 latach nieobecności !!)
Widzialo, zwiedzalo, oplakiwalo...
To wciaz jeszcze,,bo przeciez nie mamy
Krakowa innego
Mimo ze sie tak zmienil od tego dawnego.

Pierwszy raz ,gdy nas przywital po 40=tu latach
Niby wolny ,a jeszcze w komunistycznych
szatach
No nie specjalnie w szatach ale raczej latach
Bo czarno naokolo, posypane sadza
Jakze sobie ci Krakowianie z ta sadza
Poradza ?

Za dolara , cos przywiozl-"wszystko" sie kupilo
Wszystko-tylko na niby,niczego nie bylo.
Miasto smutne, I domy I ludzie
Miasto przygniebione
Chore na spiaczke
W czernie otulone

Na Kazimierzu pusto,domy z pustymi bramami
Zieja nieszczęściem,patrza ślepymi oknami
W pogettowskim Podgorzu nie lepiej wygląda
Plac Zgody ten z Apteka tez na mnie spoglada
Ale mnie nie poznaje.
Po tylu latach-to jakze ?
A ja jego juz chyba nia poznaje takze.

Pusto tutaj I glucho,opuszczenie wszedzie
A bylo ciasno I gwarno I pelno wszedzie

I byli ludzie
Których juz nie bedzie !

A dzis ?!
Dzis Krakow zydowski turystom sprzedaja
Robi sie forse z tego co tu kiedys bylo
Co zyciem,gwarem bawiacych sie dzieci tetnilo
W Belzcu zagazowano te dzieci,tych ludzi
I zadna sila ich wiecej do zycia nie zbudzi

Kamienice odnowiono,restauracje,bary
Sprzedaje sie turystom,których tu bez miary
Kazimierz Zydowski !

Cyganie graja zydowskie piosenki
Plyna melodie klezmerskie z kazdej murow
wneki
Potrawy rytualne , kosherne ?
No nie przesadzajmy,tęgo juz za wiele
Ale na zydowskiego karpia przyjdziemy w
niedziele.

Biznes ten turystyczny naokolo kipi
I we wszystkich jezykach slyszysz tu okrzyki
Niemiecki,angielski,francuski ,japonski
I gdzie nigdzie nawet slychac jezyk polski
Wszystkie jezyki swiata
Tylko nie z y d o w s k i !

Od cyganskiej orkiestry plyna slodkie dzwieki
A Ty krakowski Zydzie , niedobitku zaglady
Masz pod oparami wspomnien serce pelne
tesknoty
I meki !

Marcel Goldman

רבנים שנספו בשואה וקשורים לקרקוב (המשך מגליון קודם)

מאת: ד"ר פנינה מיזליש, על פי הספר רבנים שנספו בשואה, ביוגרפיות של רבנים ואדמו"רים מפולין ומשאר ארצות מזרח אירופה שנספו בשואה. ירושלים, תשס"ו, 2006, מהדורה מורחבת ומעודכנת, תשס"ז, 2007.

כבדים. כעבור זמן קצר נלקחו הרבנים קורניצר ורפפורט לאושוויץ, ושם נספו. על כך יש כמה גרסאות.

שמידט, ישראל משה הכהן. היה משגיח רוחני בישיבת חכמי לובלין, והיה ממקורביו של ר' מאיר שפירא, מייסד הישיבה. גר בקרקוב, ובביתו שם למדה קבוצה נבחרת של תלמידים. כשכבשו הגרמנים את קרקוב לא קיבל רשות להישאר בעיר, ונאלץ לעבור לדמביצה, משם גורש למחנות באב תש"ב, 1942, ושם נספה.

שמלקיש (שמלקס), הרב ד"ר שמואל צבי. בן הרב גדליה שמלקיש מקולומיה. מתרס"ו, 1906, עד מלחמת העולם השנייה שימש כמורה לדת היהודית בגימנסיה הממשלתית בקרקוב. מתרפ"א, 1921, שימש כסגנו של הרב ד"ר יהושע טהון בהיכל הנאורים שהיה ברחוב מיודובה בקרקוב, וקיבל משכורת מן הקהילה היהודית. אחרי שטהון נפטר, ב-1936, מילא שמלקיש את מקומו. נספה בתש"א, 1941.

תאומים-פרנקל, יהושע פייבל, בן יעקב. נולד בתרנ"ב, 1892. מתרפ"ט, 1929, היה ראש בית דין בפודגורז'ה-קרקוב, וזמן מה ניהל שם ישיבה. כשפרצה מלחמת העולם השנייה נמלט לגליציה החזירה את אפרו של הרב קורניצר למשפחתו, ודרשו ממנה את הוצאות הטיפול. הוא נטמן בבית העלמין שברחוב מיודובה.

רובינשטיין, אייזיק, בן מרדכי. נולד בתרמ"ח, 1888. ב-1914 עבר מקרקוב לווינה, שם כיהן כרב באחד מבתי הכנסת, ונתן לתלמידים מובחרים שיעורים ב"יסודי התורה" של הרמב"ם. כשכבשו הנאצים את וינה ניסו ידידיו ובני משפחתו להציל אותו, אך הדבר לא עלה בידיהם. בתש"ג גורש מווינה למינסק, ושם נספה.

רוזנפלד, נחמיה, בן נתן. נולד בתר"ל, 1870. כיהן כר"מ בישיבת "כתר תורה" בקרקוב. נספה בשואה.

ריינהולד, אברהם, בן ישראל. היה דיין ומו"ץ בקרקוב. נספה בשואה.

ריינהולד, משה, בן ישראל. למד בישיבה של ר' שמעון אנגל בקרקוב. נספה בקרקוב.

רפפורט, אהרן הכהן, בן יצחק. גר בקרקוב. נפטר בסיביר בשנת 1941.

רפפורט, שבתאי הכהן, בן יצחק חיים שהיה רבה של אוסטרובה. תחילה היה רב בלוקוב, ואחר כך נתמנה לראב"ד בקרקוב. כשנודע ליהודים, בתחילת ת"ש, 1939, כשהגרמנים עמדו לגרש את היהודים מקרקוב, פנה, עם הרב שמואל שמעלקה קורניצר ועם הפרנס מאיר פרידריך, אל יו"ר הוועדה המרכזית לסעד, ובאמצעותה אל הקרדינל סאפייה, וביקשו ממנו שישתדל אצל הגרמנים לבטל את גזירת הגירוש. הגרמנים אסרו את שניהם ואיימו שאם יחזרו היהודים על פניה כזאת יוטלו עליהם עונשים

קלינגברג, שם, בן אברהם מרדכי. נולד בתרל"ב, 1872. נקרא בשם "שם", כי על פי הידע שהיה בידי זקנו, ר' יצחק אייזיק מקומרנה, היה שם בן נח המלץ על עם ישראל באותה השנה, ובכך היה משום האצלת התפקיד על הרך הנולד. מתרע"ח, 1918, כיהן כאדמו"ר מזאלושיץ בקרקוב. ביתו שימש מרכז לתורה ולחסידות, ואת תלמידיו המובחרים לימד קבלה. כשנכנסו הגרמנים לקרקוב היה ברשימת הרבנים שהיו מבוקשים על ידיהם, במסגרת מדיניותם לאסור את האליטה הרוחנית של היהודים ולשבור אותה. לכן נמלט משם והסתתר שנתיים בנפלומיץ הסמוכה. כשהוקם הגטו בקרקוב באדר תש"א, מרץ 1941, נאלץ לחזור לשם, והמשיך לתת בסתר את שיעוריו. כעבור חדשים אחדים גורש למחנה פלאשוב, ושם נספה בכ"ח בניסן תש"ג, 1943.

קנגיסר, ברוך, בן דוד. נולד בתרס"ו, 1906. למד בקרקוב בישיבת "עץ חיים" של חסידי בובוב, והתמנה לרב הישיבה. בזמן הכיבוש עבר לווישניצה הסמוכה, ושם ניהל בסתר את ישיבת בובוב. ב-1942 עבר לגטו בוכניה, וגם שם המשיך ללמד קבוצה של תלמידים במרתף ובתנאי רעב. גורש לאושוויץ בט"ו באולול תש"ג, 1943.

רדליך, שמואל, בן פישל. נולד בתר"ע, 1900. למד בישיבת בובוב בקרקוב, ונתן שיעורים לתלמידי חכמים צעירים. נספה בשואה.

"שבע בערב" (7 @ nite)

בפולין בת זמננו בבית הכנסת הגבוה שברחוב יוזפה. בבית הכנסת של הרמ"א הרצה, מידי חצי שעה, הרב הראשי של קרקוב, הרב בועז פש, על יסודות היהדות.

תורים ארוכים השתרכו בכניסה לבתי הכנסת, מה שמעיד על ההתעניינות הרבה בנושא. המארגנים מבטיחים להמשיך ולקיים אירועים כאלה גם בשנים הבאות.

שברחוב מיודובה, ואליו הגיעו כמה מאות אנשים, עם או בלי שורשים יהודיים. "אני מאוד מופתע לראות כל כך הרבה אנשים כאן. תמיד יש צורך לעשות דברים נוספים כדי להפוך את הקהילות למקום היכרות עם היהדות. אנשים שכחו שהיו בתי כנסת והיתה כאן יהדות" אמר הרב אדגר גלוק, הרב הראשי של גליציה.

בשבעת בית הכנסת שברובע קז'ימייז', שהיו פתוחים עד לאחר חצות, התקיימו פעילויות מגוונות - תערוכות, קונצרטים, הפעלות, פאנלים והרצאות, להדגשת החיים והתרבות היהודית.

בין היתר התקיים קונצרט רוק בבית הכנסת ה"טמפל", סדנאות אומנות התקיימו בבית הכנסת פופר ובבית הכנסת הישן שברחוב שרוקה, ומצגת מולטימדיה על חיי היהודים

למעלה מ-7,000 איש ביקרו בשבעה בתי כנסת ההיסטוריים של קרקוב, באירוע חסר תקדים שנועד לטפח את הזהות היהודית בקרב הקהילה היהודית הקטנה של קרקוב.

האירוע, שהתקיים בתחילת חודש יוני, בשם "שבע בערב" (7 @ nite) התקיים בחסות המרכז הקהילתי של קרקוב (JCC), הקהילה היהודית בעיר והגוינט, ונועד להציג גם ללא יהודים את התרבות היהודית העכשווית.

הרעיון, לדבריו של יונתן אורנשטיין, מנהל המרכז הקהילתי, הוא לקדם את התרבות היהודית המודרנית ולהציג את המורשת של קז'ימייז', הרובע היהודי לשעבר, ולהציג את מצבם של יהודי פולין היום.

האירוע החל בטקס הבדלה שנערך במרכז הקהילתי הצמוד לטמפל

דמי חבר לשנת 2011

חברים שטרם שילמו את דמי החבר השנתיים מתבקשים לעשות זאת מיד.

המחאה על סך 150 ש"ח יש לשלוח לארגון יוצאי קרקוב בישראל, ת.ד. 17209 תל אביב 69051

קרקוב בעיני ריבעו של ר' בסטר

סבי, ר' שלמה בסטר, היה ממנהיגי הציונות הדתית בקרקוב ושמו מונצח, בין היתר, בכניסה לבית הכנסת הרמ"א, על לוח שיש כאחד ממיסדי החדר העברי הראשון בקרקוב.

כאשר כל אחד מנכדי ומנכדותי נוסע לפולין, במסגרת המסע של כתות י"א-י"ב, אני יושבת אתו במשך שעות, מסבירה ומראה ומציידת כל אחד במכתב אישי. אני מבקשת לקרוא את המכתב ליד אותו לוח שיש בכניסה לביכניס הרמ"א, שם מונצח שמו של סבי שלמה בסטר. אני יודעת שקריאת המכתב במקום מיוחד זה גורמת להתרגשות רבה.

לפני שנה נסע נכדי, אלון ברנד, לפולין. לאחר שובו ארצה ערכו הוא וחברים לכתה חוברת מרגשת, כמזכרת מביקורם בפולין וכך כתב.

ניצה ברנד

"אין דומה היא קרקוב לשאר כרכין ועיירות שבפולין, ולמראה עיני על אחת כמה וכמה שאין כל המקומות כמותה, לא פרזון אף לא מוקפין.

עומד אני בטיקטין, בלודז', בליז'נסק, והנה זר ונכרי וגר בארץ לא לו אחא שם כבן בית כי אם כאורח נטה ללון, נעונו אהיה ותינדד שני מעיני. אף בתי כנסיות אינם מאירים פניהם בפני כאומרים לי בן עיר אחרת אתה, שוב לארצך ולמולדתך, והנני דומה כמי שטרפו לו תפילתו בפניו, כאותו עבד שבא למזוג הכוס לרבו ושפך לו הקיתון בפניו.

ובהגיעי לקרקוב מאירים לי שביליה כשבילי כף ידי, ומשיש אני עליה משוש כבן הסמוך על שולחן אביו, ואף קרקוב העיר כמו מתעוררת לעומתי והיא שמחה בקיבוץ בניה לתוכה. בתיה נותנים לי שלום ואני משיבם, וכל מידה ומדור שבה דורשים טוב. אם פניתי להלך ברחובה של עיר, אך פסעתי ד' אמות ברשות הרבים, תכף מגיע אני אצל בית הספר בו למד ישראל בסטר, דוד סבתי. עוד אין סיפק בידי לחקקו בזכרוני מיד נמצאתי עומד אצל בית החינוך שעשה אבי סבתא ר' שלמה ע"ה והיו לומדין בו בלשון הקודש בלבד, וסמוך אצלו ביתו של סבא שלמה שמחוץ לקז'ימייז', שם נולדה סבתא, וקרוב הוא לבית הכנסת שהיה מתפלל בו בשאר ימים. ואחרון והוא חביב עלי מכולם – בית הכנסת שהיה מתפלל בו רמ"א, רבם של כל בני פולין. אותו בית הכנסת רגיל היה סבא שלמה להתפלל שם בימים נוראים, והיה יושב מימין לתיבה של כותל דרומי, וזכיתי לעמוד עם אבא אצל כסאו. כללו של דבר: כל מקום אשר אבוא שם יזכיר את שמי, ויורה כי הנני מבני בניה של קרקוב ועתה שבתי אל משפחתי ואל אחוזת אבותי.

בקרקוב עירי לא נמתי כנודדי דרכים ולא היתה תפילתי טרופה כאשר הייתה בוורשה ובלובלין, אלא הכל בנחת רוח מאליו לעבדו בלבב שלם בשמחה ובטוב לבב, כאשר נתרגלתי במקומי בארץ ישראל ובעיר ציון, שאין כל תפילה ותפילה יוצאת מתוקנת מפי אלא כשנתון אני במקום המיוחד לי. הנני כעת עומד בפולניה בכרך של קרקוב, ותפילתי שם, בנכר, רבוא פרסות מארץ ישראל, הרי היא כתפילתי בביתי או בהר הקודש בירושלים. בזאת ידיעתי כי קרקוב – עירי היא."

אלון ברנד

מקרקוב בקצרה

מוזיאון גליציה, רח' דיור 18 בקרקוב, נבחר כ"מקום התרבות הטוב ביותר" בקרקוב, בקרב המבקרים דוברי האנגלית. התחרות נערכה על ידי אתר האינטרנט הבולט ביותר בקרקוב Cracow-Life.com, והשתתפו בה עשרות מוזיאונים ואתרי תרבות בעיר.

בחודש נובמבר הקרוב תפתח תערוכה יחודית מצילומיו של הצלם הקרקובאי-פלשטינאי זאב אלכסנדרוביץ במוזיאון גליציה שברחוב דיור 18. התערוכה "פולין ופלשתינה שלפני המלחמה: היהודים של קרקוב" תתמקד בצילומי פורטרטים של יהודים שגרו בקרקוב וכאלה שגרו בפלשתינה, ואשר צולמו על ידי אלכסנדרוביץ לפני מלחמת העולם השנייה. התערוכה תהיה פתוחה עד אפריל 2012.

הרב בועז פש, הרב של קרקוב, מבקש להביא לידיעתכם כי בית כנסת הרמ"א יהיה סגור לתפילה בתקופה הקרובה, לרגל שיפוצים שנערכים במקום.

בבית הכנסת הרמ"א נקבע שלט לציון תרומתם של חסידי אומות העולם הפולניים אשר הצילו יהודים בתקופת מלחמת העולם השנייה. השלט נקבע על ידי יו"ר הקהילה היהודית בעיר, מר תדאוש יעקובוביץ, אשר אף יזם את הפרוייקט.

באוקטובר יבקר בארץ מר מיכאל ניזביטובסקי, מנהל מחלקת המוזיאונים של עירית קרקוב. מטרת ביקורו היא לסייר במוזיאונים השונים המנציחים את יהדות אירופה והשוואה, וזאת כהכנה להקמת מוזיאון יהודי קרקוב בעיר. אנו נקיים מפגש (בשפה הפולנית) עם מר ניזביטובסקי ועל המועד והמקום המדויק נודיע בהמשך.

אבלים ומשתתפים בצער המשפחה

על פטירתו של

ד"ר ריצ'רד אורז
(Ryszard Ores)

קרקובאי, חבר ארגון יוצאי קרקוב בניו יורק

מרכינים ראש ואבלים על פטירת חברנו היקר

ד"ר איגו פלדבלום

רב פעלים ומעש

תנחומינו למשפחה

לזכר משפחת פמפר

בפודגוז'ה, ברחוב ונגירסקה 3, התגוררו בני זוג אלטר גבריאל פמפר ואשתו פרלה לבית שטרומפנר, ועמם עשרת ילדיהם ועדת נכדיהם. השנים הן 1900-1918. סבא-רבא אלטר גבריאל ורעייתו פרלה שטרומפנר היו בני דודים, ושתי המשפחות התגוררו בקרקוב מאז שנת 1767 לפחות, ובין שתי המשפחות היו קשרי נישואין לפחות שלוש פעמים קודם לכן. אחד מעשרת ילדיהם של הזוג אלטר גבריאל ופרלה הוא סבי, סיני ז"ל, אשר נפטר משבץ מוחי בשנת 1930, נקבר בבית העלמין ה"חדש" שברחוב מיידובה, באותה חלקת קבר שבה קבור גם סבו שמואל.

בתום מלחמת העולם השנייה התווסף למצבה תבליט לזכר בני המשפחה שהושמדו בשואה.

סבי סיני התחתן עם סבתו אלאונורה לבית קרומהולץ מצ'רניחוב, ולזוג שהתגורר ברחוב לוביץ' 19, נולדו ששה ילדים: סטלה – שנישאה להנק באומינגר, ברנרד, פרידריך, ויקטור, שמואל ונתן דב. ויקטור הוא אבי, והשם ניתן לו על שם סבו, אבי אמו – ויקטור מייסנר.

בניהם של סיני ואלאונורה היו ספורטאים משחר ילדותם, ובעיקר הצטיינו שמואל-שמילק ונתן, ששיחקו כדורגל, כדור יד וטניס שולחן במועדון הספורט מכבי קרקוב. בשנים 1936-1939 הצטיין שמילק כשוער בשורות מכבי קרקוב, ובארכיוני קרקוב יש כתבות משנת 1936 בהן מרעיפים פרשני הכדורגל של אז מחמאות רבות על עמידתו בשערה של מכבי. לאחר כיבוש מזרח פולין בידי ברית המועצות, הצטרף שמילק לשורות דינמו לבוב, ושם שיחק בשער ביחד עם יאן אלבנסקי.

170 שנים של חיי משפחתי בקרקוב באו לקיצם עם פלישת הגרמנים לקרקוב ב-1939. המשפחה נדדה מזרחה, ללבוב, שם גם נפגשו הורי. אחדים מבני משפחת אבי מצאו עצמו בגטו בפודגוז'ה, ומשם חלקם הובלו להשמדה בבלז'ץ ואחרים גורשו לפלאשוב. האח נתן הוגלה לברה"מ וכך ניצל, הורי יחד עם האח שמילק ורעייתו חיו בפולין בזהות שאולה על ניירות אריים, וגם סבתא אלאונורה התגוררה בנובי טארג בזהות שאולה. אך למרות הניירות האריים, ועל אף המראה ה"טוב" של כולנו, מלשינים השכנים עלינו וכולם

Makkabi Kraków

1:0 (1:0)

Wisła Kraków

1936.08.16

Mecz towarzyski, Krakow

1:0

Relacje Prasowe

Kraków, 16.08. - Tel. wł. - Makabi - Wisła 1:0 (1:0). Ligowa drużyna Wisły sprawiła znów niespodziankę swym zwolennikom przegrywając z A-klasową Makabi. Ligowcy wystąpili wprawdzie w osłabionym składzie, mimo to mieli więcej z gry, a jedyne słaba dyspozycja strzałów z ataku przyprowadziła ich o porażkę.

Makabi wygrała w pierwszym rzędzie dzięki bajecznej grze swego bramkarza Pempera.

Zwycięską bramkę uzyskał Hauptmana. Sędzia p. Bochenek.

משחק הכדורגל, שהתקיים ב-16 באוגוסט 1936, בין מכבי קרקוב לויסלה קרקוב, הסתיים בנצחונה של קבוצת מכבי בתוצאה 0:1 לזכות מכבי. עתונות הספורט שיבחה את משחקו של השוער האגדי פמפר, שהביא את הנצחון לקבוצתו, מכבי.

שומעים את סיפורי על קרקוב ועל המשפחה, שמאות בשנים חייתה בעיר היפה הזאת. בסיפורים אלה מכב דודי שמילק, כוכב מכבי קרקוב ואיתי נכדי בן ה-8 הנו ספורטאי, כדורגלן מבטן ומלידה ואפילו נמשך לעמוד בשער, האם הולך וקס לך יורש דוד שמילק היקר! לא הסתפקתי רק בסיפורים למשפחה, וכך לפני כשש שנים ערכנו כנס של משפחת פמפר בקרקוב. כעשרים מבני המשפחה, בני כל הדורות השתתפו בכנס. ביקרנו בכל נקודות הציון של משפחתנו, שלא זכינו להכירה: בית העלמין במיידובה, בית הכנסת הישן, הפלנטי וכמובן - מגרש מכבי-קזימיז', איזור הגטו בפודגוז'ה, כיכר העיר פודגוז'ה, הבית ברח' ונגירסקה 3 והאנדרטה לזכר נרצחי מחנה הריכוז פלשוב. בכל מקום בו דרכו רגלינו רצינו לצעוק "הנה אנחנו פה. חזרנו אל המקום בו נולדתם, חייכם, אהבתם והולדתם ילדים. רצינו לומר לכם שבאנו להרכין ראש לכבודכם, יקירינו, וגם להזיל דמעה. חשבנו על מותכם הטרגי, מושפלים, בייסורים נוראים. רצינו לומר לכם שלא עוד; שבאנו מישראל, ממדינת היהודים, מהארץ שנפשכם כמהה אליה". רצינו לצעוק. שתשמעו. שלא ניתן לשואה להתרחש שנית. רצינו לומר לכם שלא שכחנו! שלא נשכח! שלעולם נזכור! יהי זכרכם ברוך.

נרצחים. רק אימא ואני שרדנו. עד לסיום המלחמה, כשנה וחצי מאוחר יותר, מצאנו מסתור, אמא ואני התינוק, אצל משפחת פולנים. ב-1948 חזר "בן הזקונים" של סיני ואלאונורה, נתן, מברה"מ, לקרקוב, והתאכסן אצל משפחת בן דודו, מייטק פמפר (המקליד של "רשימת שינדלר" אשר נפטר לאחרונה בעיר מגוריו בגרמניה), ושם, אצל מייטק פמפר והוריו ייקל ורגינה, בדירה ברחוב דיטלובסקה, מתאחדת גם שארית הפליטה של המשפחה. מדודי נתן, עיני מתלחלות כשאני נזכר באיש יקר זה, אני שומע סיפורים על משפחתי, משפחת אבי שלא זכיתי להכיר. כילד, אהבתי מאד להאזין לסיפוריו של דוד נתן על המשפחה, על ילדותם, על אבא, על אחותו ואחיו ועל דוד שמילק, השוער המהולל של "מכבי קרקוב", שהיה גיבור הילדות שלי. מדודי למדתי כי סבי סיני היה יהודי מתקדם, אך שומר מצוות ומסורת, ותשוקתם של בניו לשחק כדורגל, בשבת, עורר בבית בעיה. סבא היה נוהג לבדוק את ניקיונם של חמשת בניו, ומידי לילה היה נוהג להרים את השמיכה כדי לוודא שרגלי בניו השחקנים נקיות - לא אחת שילח אותם מהמיטה, באמצע הלילה, להשלים את מלאכת הניקיון.. גם אני הקמתי משפחה בארץ יחד עם אשתי בלהה. שלושת ילדינו: אביגדור, יובל ומיכל וארבעת נכדינו

עמי פמפר בן ויקטור הי"ד

"חוט השני" מתאחה ככתביה, צריכה והוצאה לאור של סיפורי חיים. אנו נבוא לביתכם, נראיין, נקשי, נחקר ויחד נוציא לאור את הסיפור שלכם, תוך הקפדה על כתיבה סיפורית קולחת והפקת דפוס איכותית. צנת ואיל קידר 077-5007218 www.shaniestory.co.il

חוט השני
שזרים זכרונות לסיפור